

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

راهنمای داوران

فصلنامه مدیریت سلامت

۱۴۰۴/۱۱/۳۰

راهنمای داوران

۱- اهمیت داوری

فرایند داوری و نظرات داوران نقش تعیین‌کننده‌ای در کمک به سردبیر برای تصمیم‌گیری برای انتشار مقاله و همچنین تقویت گزارش فعالیت‌های پژوهشی قبل از انتشار ایفا می‌کند. بازخوردهای داوران ارزش آموزشی زیادی به‌خصوص برای پژوهشگران جوان دارا است.

مجله مدیریت سلامت از داوری دو سو کور استفاده می‌کند بدین معنی که هویت داوران و نویسندگان برای یکدیگر ناشناس خواهد ماند.

توصیه و پیشنهادات داوران نقش کمکی و مشورتی دارد. سردبیر بر اساس نظرات داوران و همچنین، دامنه موضوعی مجله، راهبرد مجله برای پوشش موضوعی، تعادل محتوا و رعایت جنبه‌های اخلاقی تصمیم‌گیر نهایی است.

۲- قبل از پذیرش داوری

سردبیر یا دبیران تخصصی بر اساس موضوع مقاله و تخصص داور نسبت به انتخاب حداقل دو داور و دعوت از ایشان برای داوری اقدام می‌نمایند. قبل از پذیرش داوری، موارد زیر را در نظر داشته باشید:

- تنها در صورتی مقاله‌ای را برای داوری بپذیرید که در حوزه تخصصی شما باشد. انتظار می‌رود داور بتواند در خصوص سوال پژوهش و روش استفاده شده حداقل دانش را دارا باشد و بتواند نسبت به درستی روش انجام شده قضاوت کند. در صورتی که بخش‌هایی از مقاله (برای نمونه بخش‌های آماری) در تخصص شما نیست، می‌توانید این موضوع را با سردبیر در میان بگذارید.
- باتوجه به اهمیت انتشار به‌موقع مقالات انتظار می‌رود داوران بتوانند در زمان مقرر (۲-۴ هفته) نسبت به داوری اقدام کنند. اگر این موضوع برایتان مقدور نیست، لطفاً از پذیرش داوری انصراف داده و سردبیر را در جریان قرار دهید تا سردبیر بتواند سریع‌تر نسبت به جایگزینی داور اقدام نماید.
- تضاد منافع را در نظر بگیرید. هرگونه رابطه سازمانی، دانشگاهی، مالی یا فردی که بر بیطرفی تصمیم‌گیری تاثیر بگذارد، نوعی تضاد منافع است (برای نمونه همکاری در انتشار مقاله با نویسندگان، فعالیت پژوهشی اخیر روی موضوع مشابه، رابطه مالی). تضاد منافع الزاماً باعث نامناسب فرد برای داوری نیست اما هرگونه تضاد منافع باید به اطلاع سردبیر رسانده شود. اگر تضاد منافع شدید است، لطفاً داوری مقاله را نپذیرید و این موضوع را به سردبیر اطلاع دهید.

۳- محرمانگی

مقاله و سایر اطلاعات ارسالی برای داوری محرمانه است. داوران مجاز به اشتراک‌گذاری فایل‌ها یا استفاده از آنها برای هر منظوری بجز فرایند داوری نیستند. داوران نباید:

- در مورد محتوای مقاله با کسی خارج از تیم سردبیری صحبت کنند
- قبل از انتشار، از اطلاعات مقاله برای اهداف شخصی پژوهشی یا آموزشی استفاده کنند.

۴- استفاده از هوش مصنوعی

داوران نباید اطلاعات مقاله، گزارش داوری، داده‌های ارسالی را در ابزارهای هوش مصنوعی عمومی بارگذاری کنند. داوران نباید از ابزارهای هوش مصنوعی برای داوری مقاله و تصمیم‌گیری در مورد آن استفاده کنند (لطفاً به راهنمای هوش مصنوعی و راهنمای اخلاقی مجله مراجعه نمایید)

۵- ارزیابی مقاله

از داوران انتظار می‌رود موارد زیر را مورد بررسی قرار دهند:

- ۱- **معیارهای پذیرش مقاله:** در نظر گرفتن معیارهای پذیرش مقاله در مدیریت سلامت شامل ارتباط موضوعی با مجله، صحیح بودن روش پژوهش، نوآورانه بودن مطالعه، اهمیت و کاربردی بودن یافته‌ها و نتایج و رعایت اخلاق در پژوهش
- ۲- **نوع مقاله:** در نظر گرفتن نوع مقاله ارسالی از نظر تعریف، ساختار و محدودیت تعداد کلمه، جدول و منابع (راهنمای نویسندگان).
- ۳- **تناسب با مجله:** مشخص نمایید آیا مقاله در حوزه موضوعی مجله قرار دارد، سوال پژوهشی مرتبط را بررسی کرده و یافته‌های ارزشمندی ارائه داده است. در صورتی که مقاله متناسب با مجله نیست، سردبیر را مطلع نمایید.
- ۴- **اصالت:** مشخص نمایید آیا مقاله یافته‌های جدیدی ارائه داده و دانش نویی ارائه کرده است. آیا مطالعات مرتبط قبلی مورد اشاره قرار گرفته و نوآوری‌ها پژوهش نسبت به آنها اشاره شده است.
- ۵- **در نظر گرفتن پیام پژوهش:** پیام پژوهش باید دارای دو زیربخش باشد و دانش فعلی و دانش جدید برآمده از مطالعه را نشان دهد. این بخش نباید عیناً از روی چکیده و به‌صورت تخصصی نوشته شود. متن به گونه‌ای نوشته شود که برای سیاست‌گذار و/یا مخاطب عام قابل استفاده باشد:

• آنچه می‌دانیم: این بخش باید حاوی حداکثر سه بند (تک جمله‌ای) بولت‌دار باشد که نشان دهنده مهمترین دانش موجود در حوزه موضوع پژوهش باشد.

• آنچه این مطالعه اضافه کرده است: در این بخش باید حداکثر سه بند (تک جمله‌ای) بولت‌دار ارائه شود که نشان دهنده مهمترین دانش جدید یا کاربرد نتایج باشد.

۶- چکیده مبسوط: چکیده مبسوط به زبان انگلیسی است. چکیده مبسوط باید شامل تمام جنبه‌ها و اطلاعات مرتبط با پژوهش به شکل کوتاهتر از متن کامل باشد. این چکیده می‌تواند شامل شکل و جدول نیز باشد. تعداد کلمات چکیده مبسوط به استثنای منابع، شکل و جداول باید بین ۲۰۰۰ تا ۲۵۰۰ کلمه بیشتر باشد. حداکثر ۱۵ درصد کلمات مربوط به مقدمه باشد. همچنین، متن عمدتاً متمرکز بر روش‌ها (۳۰ درصد) و یافته‌ها (۴۰ درصد) باشد. حداکثر ۱۵ درصد کلمات مجاز در بخش بحث و نتیجه‌گیری استفاده شود.

لطفا در زمان داوری، به کیفیت زبان مقاله و همچنین، همراستا بودن متن انگلیسی با متن فارسی بخصوص در بخش روش و یافته‌ها توجه شود.

۷- روش: طرح مطالعه و روش انجام آن از نظر صحیح بودن و قابل تکرار بودن را بررسی نمایید. حجم نمونه، معیارهای ورود و خروج، شفافیت گزارش‌دهی روش، روایی و پایایی ابزارها می‌بایست مورد توجه قرار گیرد.

تحلیل‌ها: تناسب روش آماری و تحلیلی استفاده شده با طرح مطالعه و سوال پژوهش و رعایت پیش‌فرض‌های آماری مورد توجه قرار گیرد.

۸- اخلاق پژوهش و استاندارد گزارش‌دهی: لطفا شفافیت گزارش‌دهی مواردی مانند تاییده اخلاقی، تضاد منابع، رضایت‌نامه، استفاده از ابزار استاندارد و متناسب گزارش‌دهی را مورد توجه قرار دهید. هرگونه ابهام در خصوص رعایت اخلاق پژوهش و سوءرفتارهای اخلاقی در پژوهش و انتشار از جمله موارد زیر را به سردبیر گزارش دهید: الگوی غیرمعمول در داده‌ها و یافته‌ها، همپوشانی غیرمعمول با مقالات منتشر شده قبلی، داده سازی، سرقت علمی، دست‌کاری منابع، استنادهای غیرضروری برای افزایش اسناد به خود یا دیگران، استفاده غیرمسئولانه از هوش مصنوعی برای تولید محتوا. لطفا برای سایر الزامات اخلاقی به راهنمای اخلاقی مجله مراجعه نمایید. وظیفه داور بررسی و اثبات این موارد نیست، صرفاً موارد مشکوک را گزارش نمایید.

۹- یافته‌ها: موارد زیر را بررسی نمایید: آیا داده‌ها از نتیجه‌گیری پشتیبانی می‌کند؟

۱۰- گزارش، جداول و اشکال: سازماندهی منطقی مقاله، زبان قابل فهم مقاله، قابل فهم بودن و تکراری نبودن محتوای جداول و اشکال نسبت به متن و اشکالات جدی زبانی را گزارش دهید.

۶- گزارش داوری

در مجله مدیریت سلامت از فرم‌های ساختاریافته داوری استفاده می‌شود. لطفا در قالب این فرم‌ها نسبت به داوری اقدام فرمایید. همچنین، نظرات خود را در خصوص بخش‌های مختلف اعلام نمایید. داوری خوب باید حاوی نظرات اختصاصی، علمی، سازنده و باکلمات محترمانه باشد. از بیان شفاف و زبان خنثی برای نقد مطالعه (نه نویسنده) استفاده نمایید. در نهایت پیشنهاد خود را در قالب یکی از گزینه‌های زیر اعلام فرمایید:

- پذیرش: زمانی که مقاله با اصلاحات بسیار کم یا شفاف سازی قابل انتشار است.
- اصلاحات کم: مطالعه صحیح انجام شده ولی انتشار آن مستلزم مقداری بازنویسی، ساختاربندی یا اضافه کردن مقداری تحلیل و تفسیرهای بیشتر است.
- اصلاحات زیاد: مقاله ظرفیت انتشار دارد ولی مستلزم تغییرات زیاد در روش، تحلیل یا تفسیرها است.
- رد: زمانی که مقاله دارای اشکالات زیاد غیرقابل اصلاح است یا اصلاح آن مستلزم کار دوباره و صرف زمان زیاد است.

۷- داوری مشارکتی

مشارکت دادن دانشجویان و همکاران در فرایند داوری ارزشمند و دارای ارزش آموزشی است ولی محرمانگی و احتمال نقض محرمانگی باید در نظر گرفته شود. بنابراین، داوران نباید مقاله را با دانشجویان یا همکاران به اشتراک بگذارند. در صورت نیاز این موضوع باید به اطلاع سردبیر رسانده شده و با مجوز سردبیر باشد. در صورت تایید، مسئولیت رعایت این راهنما و ارسال گزارش داوری با داور اصلی دعوت شده است.

۸- مزایای داوری

داوری علمی فرایندی داوطلبانه است. با این حال، داوران در صورت تمایل برای اهداف شخصی و حرفه‌ای پس از داوری می‌توانند گواهی داوری را از وب سایت مجله دانلود نمایند. داوران فعال و باکیفیت مجله در اولویت انتخاب به‌عنوان اعضای هیات تحریریه و دبیران تخصصی آینده خواهند بود. همچنین، برای داوران فعال تخفیف برای انتشار مقالات در نظر گرفته شده است.

۹- اصول اخلاقی برای داوران

فرایند داوری وابسته به تخصص علمی، عدالت، بی طرفی و محرمانگی است. داوران دعوت شده تنها در صورتی باید داوری مقاله را بپذیرند که تخصص کافی در موضوع داشته باشند، بتوانند در زمان معقول نتیجه داوری را ارسال کنند و تضاد منافع نداشته باشند. در صورت فقدان هر یک از موارد فوق باید از پذیرش داوری انصراف دهند.

- داوران نباید مقاله را با همکاران یا دانشجویان و سایر افراد بدون اطلاع و اجازه سردبیر به اشتراک بگذارند. در صورت نیاز به مشورت با دیگران یا تمایل به فرایند منتورشیپ دانشجویان، این موضوع باید به اطلاع سردبیر رسانده شده و از طریق مجله اقدام شود.
 - داوران نباید تا قبل از انتشار مقاله بدون اجازه سردبیر و نویسندگان از یافته‌ها و ایده‌های آن برای خود یا دیگران استفاده نمایند.
 - داوران باید بر ارائه نظرات علمی، سازنده، شفاف و اخلاقی متمرکز باشند و از زبان تخریبی اجتناب کنند.
 - داوران باید هر گونه رابطه یا تضاد منافع تاثیر گذار بر ارزیابی خود (برای نمونه همکاری قبلی با نویسندگان یا وابستگی سازمانی مشابه) را بلافاصله به سردبیر گزارش داده و از پذیرش داوری امتناع نمایند.
 - استفاده داوران از هوش مصنوعی باید در چارچوب موارد پذیرفته شده مجله باشد.
 - مجله مدیریت سلامت از داوری دو سو کور استفاده می‌نماید. در صورتی که به هر شکلی اطلاعات قابل شناسایی در مقاله گزارش شده باشد، داوران باید آن را به سردبیر اعلام نمایند و در صورت آشنایی قبلی با نویسندگان از داوری مقاله انصراف دهند.
 - داوران باید در صورت شناخت نویسندگان از هرگونه تلاش برای ارتباط با نویسندگان اجتناب نمایند.
 - در صورت تماس نویسندگان با داوران، داوران باید آن را به سردبیر اعلام کنند و از داوری مقاله انصراف دهند.
 - داوران می‌توانند مطالعات مهم مرتبط قبلی را به نویسنده پیشنهاد دهند ولی نباید نویسندگان را مجبور به استناد به مقالات منتشر شده قبلی خود نمایند.
- عدم رعایت موارد فوق، سوءرفتار حرفه‌ای تلقی شده و می‌تواند منجر به کن‌لم‌یکن شدن فرایند داوری شود. در صورت نیاز، اقدامات ذکر شده در بخش "نحوه شناسایی و برخورد" انجام خواهد شد (به راهنمای اخلاقی مجله مراجعه شود).